Budjettiosasto
Budjettineuvos Niko Ijäs

Eduskunnan tarkastusvaliokunnalle

Hallituksen esitys (47/2017 vp) eduskunnalle laeiksi asiakkaan valinnanvapaudesta sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastusoikeus

Hallituksen esityksen mukaan valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 2 §:n 1 momenttiin tehtäisiin maakuntauudistuksesta johtuvat tarkastusviraston tarkastusoikeutta koskevat muutokset.

Tarkastusvirastolla olisi oikeus tarkastaa maakuntien ja maakuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen ja säätiöiden taloudenhoidon laillisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta. Tarkastusoikeus kattaisi ehdotetussa maakuntalaissa tarkoitetun maakuntakonsernin, johon luetaan kuuluvaksi maakunta sekä sen määräysvallassa joko suoraan tai väliyhteisöjen välityksellä olevat yhteisöt ja säätiöt, esimerkiksi maakunnalle palveluja tuottavat maakuntayhtiöt.

Lisäksi tarkastusviraston tarkastusoikeus saatettaisiin koskemaan maakuntakonserniin kuulumattomia, kokonaan tai pääosin yksityisesti omistettuja yhteisöjä, säätiöitä ja laitoksia siltä osin kuin kyse on maakunnan järjestämisvastuulle kuuluvien palvelujen tuottamisesta taikka maakunnan omistukseen, sopimukseen tai rahoitukseen perustuvasta maakunnan muusta toiminnasta. Näiden tahojen tuottamat maakunnan järjestämisvastuuseen kuuluvat ja merkittäviltä osin perusoikeuksia toteuttavat tehtävät rahoitetaan pääosin valtionrahoituksella ja tarkastusoikeus kytkeytyisi näin valtion taloudenhoidon tarkastamiseen. Perustuslain 90 §:ssä säädetyn eduskunnan valtiontaloudellisen valvontavallan kannalta olisi perusteltua, että eduskunta voisi valvoa myös tarkastusviraston tekemän tarkastuksen avulla maakuntien järjestämisvastuulla olevia toimintoja niiden omistuspohjasta riippumatta. Tehtävän antaminen lailla tarkastusvirastolle ei vaarantaisi tarkastusviraston riippumattomuutta.

Valtiontalouden tarkastusviraston tehtäviin ei kuuluisi maakunnan talousarvion noudattamisen valvonta, vaan tästä vastaisivat maakunnan tarkastuslautakunta ja tilintarkastajat. Valtiontalouden tarkastusviraston tekemä tarkastus ei korvaisi tarkastusoikeuden piiriin kuuluvan yhteisön tai säätiön omaa lakisääteistä tilintarkastusta tai maakunnan tarkastuslautakunnan toimintaa, vaan turvaisi valtion etua luonteeltaan julkisen tehtävän varainkäytön valvonnassa.

Tarkastusviraston tekemä taloudenhoidon laillisuuden ja tarkoituksenmukaisuuden tarkastus voisi liittyä esimerkiksi asiakkaan valinnanvapautta sosiaali- ja terveydenhuollossa koskevaan lakiehdotukseen ja siinä muun muassa ehdotettuihin säännöksiin palvelun tuottajan toiminnan taloudellisesta eriyttämisestä, tilinpäätös- ja verotustietojen ja palvelutoimintaa koskevien tietojen esittämisestä sekä ehdotettuihin säännöksiin palvelun tuottajalle suoritettavista korvauksista (lakiehdotuksen 56–58 § ja monin osin 10 luku). Valtiontalouden tarkastusvirasto toteuttaisi tarkastusoikeuttaan resurssiensa puitteissa.

Lakimuutos on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti maakuntalain kanssa.